

134 96

Krajská správa SNB Praha
II/M odbor

Dne 4. dubna 1969

Přísně tajné

Z P R Á V A

o vyšetřování pokusu sebevraždy upálením
Jana PALACHA, nar. 11.8.1948 v Praze, svobodného, studenta
Filosofické fakulty UK v Praze, přechodně bytem
kolej Karlovy university Praha 4, Michle, Pod
drahou 297, trvale bytem Kamenický Šenov č. 436,
okr. Česká Lípa.

I. Vznik případu pokusu sebevraždy upálením.

Dne 16. ledna 1969 kolem 14.30 hodin byla upozorněna
nezjištěnými občany službu konající hlídka z MO-VB Krakovské
ul., že u Národního musea pobíhá hořící člověk.

Podle sdělení zjištěných svědků na místě činu, Jaroslava
ŠPIRKA, nar. 19.5.1910, dozorce DP hlavního města Prahy a
Miloše INDRY, nar. 2.7.1931, bytem Hradec Králové, bylo
zjištěno, že krátce před příchodem uvedené hlídky VB došlo
k pokusu sebevraždy upálením nezjištěným mužem a to pod ram-
pou u Národního musea. Údajně prý spáchal tento pokus sebe-
vraždy na protest proti politickým poměrům v naší zemi.
Nejprve se měl polít nezjištěnou tekutinou a poté zapálit.
V prudkém vzplanutí přeběhl od kašny k rohu Vrchlického
sadu u Domu potravin, kde upadl a křičel "uhaste mne".
ŠPIRKA a INDRA uhasili hořícího muže vlastními kabáty a
těžce popáleného ho nechali převést náhodně jedoucím sa-
nitním vozem SPZ AB-27-91 do nemocnice v Legerově ulici
v Praze 2.

Občané INDRA a ŠPIRKA předali hlídce VB pánský tří-
čtvrteční sílonový kabát černé barvy, šálu, baret, kožené

rukavice a černou aktovku s obsahem: cestovní pas na jméno Jan PALACH, kolejní legitimaci, průkazku na žakovské jízdné, průkaz DP hl.m. Prahy, průkaz pro strávnicka FF UK Praha a průkazku Mezinárodního svazu studentstva. Dále peněžní částku 232,90 Kčs a další drobnosti jako tužku, sešity atd.

V néprsní tašce byl nalezen dopis následujícího znění: "Vzhledem k tomu, že se naše národy ocitly na pokraji beznaděje, rozhodli jsme se vyjádřit svůj protest a probudit lid této země následujícím způsobem. Naše skupina se skládá z dobrovolníků, kteří jsou ochotni se dát pro naši věc upálit.

Já jsem měl tu čest vylosovat si jednotku a tak jsem získal právo napsat první dopisy, coby první pochodeň.

Naše požadavky jsou:

- 1/ Okamžité zrušení cenzury.
- 2/ Zákaz rozšiřování "Zpráv".

Jestliže naše požadavky nebudou splněny do pěti dnů, t.j. do 21.1.1969 a nevystoupí-li s dostatečnou podporou (časově neomezenou stávkou), vzplanou další "pochodně".

Pochodeň č. 1.

P.S. Vzpomeňte na srpen. V mezinárodní politice se uvolnil prostor pro ČSSR, využijte jej.

Tyto věci byly nalezeny INDRŮU na místě u kašny, kde se Jan PALACH zapálil.

Hlídce VB se nepodařilo stejně jako výjezdové skupině MS-VB zjistit přímého svědka, jak se PALACH k tomuto činu připravoval přímo na místě a jak čin provedl.

Na místě byla nalezena asi dvoulitrová nádoba z umělé hmoty, stěpiny hnědého skla z lahvičky menších rozměrů. Tyto věci byly předány KU-HS VB k expertizám. Na dvou kusech papíru, nalezených na místě byl nápis: "Zde se upálil 20-letý student."

Šetřením ve státní fakultní nemocnici, oddělení plastické chirurgie v Praze 2 u ošetřující lékařky MUDr. ZÁDOROŽNÉ bylo zjištěno, že pacient byl přivezen ve 14.45 hodin ve

stavu šoku. Byl ošetřen, mohl však souvisle mluvit a na dotaz odpověděl, že si to udělal sám na protest proti současné politice a že nebude-li mít jeho oběť výsledek, přijdou za 5 dnů za ním jiní. Žádné jiné osoby nejmenoval. Stav pacienta byl kvalifikován jako smrtelný, neboť šlo o popáleniny těla asi z 85%. Výslech nebyl ani nemohl být dovolen. Se souhlasem ředitele Vinohradské nemocnice byl ponechán k dispozici ošetřujícímu lékaři magnetofon k případné možnosti zachycení výpovědi PALACHA.

II. Průběh dalšího vyšetřování:

Po provedených operativních opatřeních bylo dne 17.1. 1969 zahájeno trestní stíhání podle §160 tr.ř. ve věci pokusu sebevraždy upálením a pro trestný čin účasti na sebevraždě podle § 230 odst. 1 tr.z., neboť nelze vyloučit, že na rozhodnutí PALACHA spáchat sebevraždu mohly mít účast další osoby, nebo mohou existovat osoby, které PALACHOVI k pokusu sebevraždy pomáhaly. Podezření vyplývá z obsahu zjištěného dopisu i z prohlášení PALACHA po převozu do nemocnice, že je jedním ze skupiny osob, které v případě, že nebudou splněny jejich požadavky, budou jednat jako on.

Šetřením k osobě PALACHA bylo zjištěno, že po absolvování 1. ročníku vysoké školy ekonomické přešel na filosofickou fakultu, kde byl zařazen do 2. ročníku. Projevoval zájem o studium Karla Marxe. Ve svém projevu byl normální a nebyly na něm patrné žádné projevy duševní nenormality. Byl hodnocen jako svědomitý student. Dne 16.1.1969 opustil fakultu kolem 11.00 hodin. Žádný depresivní stav na něm nebyl pozorován.

Jeho matka Libuše PALACHOVÁ, roz. Kostomladská, nar. 30.9.1913 Chlumín, bytem ve Všetatech čp. 337, okr. Mělník. Otec PALACHA měl malou cukrářskou živnost a v roce 1962 zemřel. Matka pracuje jako prodavačka v nádražní restauraci ve Všetatech. Od roku 1960 je členkou KSČ a požívá dobré pověsti. Bratr PALACHA Jiří, nar. 5.6.1941 v Praze bydlí

v Kamenickém Šenově, Kamenická ul. č. 836, okr. Česká Lípa. Studoval lékařskou fakultu KU v Praze, ale studium nedokončil v důsledku úrazu při havárii na motocyklu. Je ženatý, manželka Ilona VODEHNALOVÁ pracuje jako laborantka v České Kamenici. Jiří PALACH sám v místním sklářském závodě.

Svědék Miloš POKORNÝ, řidič sanitního vozu ministerstva vnitra, který PALACHA do nemocnice převážel uvedl, že někoho z davu slyšel říkat, že PALACH nejdříve něco vypil ze skleničky, potom se něčím polil a zapálil. Svrchní kabát PALACHA, který byl odložen v prostoru kašny pod Národním museem byl nepoškozen, takže lze soudit, že před politím si jej PALACH svlékl, stejně jako baret, šálu a rukavice.

Ošetřující lékařka MUDr. ZÁDOROŽNÁ sdělila, že v rozhovoru, pokud mohl být veden, se jí PALACH svěřil, že skupina, která má stejné smýšlení a záměry jako on, čítá 16 osob. Jména odmítl sdělit.

Zajištěný dopis na rozloučenou byl podroben písmoznaleckému zkoumání KU HS-VB a podle posudku ze dne 17.1.1969 vlastní analýzou textu sporné písemnosti i srovnávacího materiálu a jejich vzájemným porovnáním byla mezi nimi zjištěna plná shoda ve všech hlediscích písmoznaleckého zkoumání.

Posudek z oboru chemie ke zjištění původu hořlaviny a zbytků stěpin skla udává, že pokud se týče hořlaviny, jedná se o motorový benzin. Obsahem rozbité skleničky byl pravděpodobně eter, což se však nedá jednoznačně potvrdit.

Při prohlídce osobních věcí PALACHA na vysokoškolské koleji Spořilov byl ve školním sešitě formátu A4 nalezen koncipovaný dopis na rozloučenou. Některé věty dopisu jsou přeškrtnuté a nejsou v obsahu dopisu zajištěného u musea uvedeny. Dopis zní:

"Vzhledem k tomu, že naše (země) národy se octly ve svízelné situaci a na pokraji (pasivní) odevzdanosti a osudu, rozhodli jsme se vyjádřit svůj protest a probudit svědomí národa následujícím způsobem. (Naše) Naše skupina se skládá

z dobrovolníků, kteří jsou (ochotní) odhodláni se dát (pro národní) pro svobodu a demokracii ČSSR upálit.

Já jsem měl tu čest vylosovat si jednotku (níčku) s tím, jsem získal práva napsat tyto dopisy a nastoupit (jako) coby první pochodně.

Naše požadavky jsou okamžité zrušení cenzury (odvolání některých lidí, kteří již nemají důvěru lidu, jako Štrougal, Bilaka, Indry, Jakeše, Kolčara, Pillera, dále nahrazení Pelnáře generálem Pavlem a zahájení soudního přelíčení s bývalým náměstkem ministra vnitra Šalgovičem) a zákaz rozšiřování "Zpráv". (V případě, že) tyto požadavky nebudou do pěti (5ti) dnů splněny (slovenské zrádce Bilaka, Barbírka) nečitelné slovo (a jestliže pro jejich prosazení lid láto zamě nevstoupí do generální stávky, pak vzplanou další pochodně. Uvědomte si prosím, že jsou to možná právě (vaši synové a vaše dcery, či vaši sourozenci) drazí, kteří se mají změnit v pochodně, a že jejich (případná smrt bude zaviněna právě vašim postojem) (životy jsou ve vašich rukou).

(Můžete se stát vrahy spasiteli), ale i vrahy.

Pracující z ČKD Praha)!

Pracující ČKD Praha chce upozornit, že jsou mezi námi i jejich děti.

S pozdravem

Pochodně

P.S. Ale já věřím, že naše národy víc světla potřebovat nebudou."

Věty a uvedaná v závorkách jsou v originále dopisu přeškrtnána.

Na stejném listě v úvodu jsou následující adresy:

VŠE, FF UK, Čes. spis.

1/ Dopis škole (vysoč. dělníkům),

2/ Dopis "Práci",

3/ Dopis Svobodovi - přeškrtnáno,

4/ Dopis televizi - přeškrtnáno.

Ostatní obsah zajištěných písemností má vztah ke studiu.

III. Součinnost KS SNB Praha s SV-VB:

V rámci součinnosti se Správou vyšetřování VB byla k prošetření případu Jana PALACHA vytvořena na zdejší II/3 odboru operativní skupina. Agenturně operativní činnost skupiny byla vedena k objasnění tří základních verzí příčin sebevraždy PALACHA.

1. Zda na rozhodnutí PALACHA spáchat sebevraždu měly účast další osoby, popřípadě, zda celá akce nebyla organizována.
2. Zda k rozhodnutí spáchat sebevraždu dospěl PALACH z vlastního rozhodnutí bez cizí pomoci.
3. Zda motivací činu byly jiné okolnosti, jako například sektářsko náboženský fanatismus a podobně.

K verzi 1:

Šetření bylo zaměřeno zejména na studentské hnutí včetně vztahů na studentské organizace v zahraničí, zvláště NSR.

Přes některé signály, které se po prověření ukázaly jako nevěrohodné, nebyly zjištěny žádné objektivní poznatky, které by potvrzovaly přímou účast druhých osob na rozhodnutí PALACHA spáchat sebevraždu.

Vyhodnocením operativních úkonů a poznatků získaných agenturně operativní cestou, potvrzených výsledkem svědků z řad studentů bylo zjištěno, že PALACH byl ve studentském politickém hnutí téměř neznámou osobou. Politicky se nijak neexponoval, ale naopak se projevoval jako osoba uzavřená. Ve společnosti svých nejbližších přátel na fakultě odmítal hromadné násilné studentské akce jako neúčinné a prohlašoval, že vidí nejvhodnější metodu boje v individuálních vystoupení jednotlivců, které blíže nerozváděl.

Samotná akce PALACHA byla pro studentské funkcionáře překvapením. Tak například přední studentský funkcionář Luboš HOLEČEK se v rozhovoru s PITHARTEM, členem svazu vysokoškolského studentsiva dohadoval, co to má být za skupinu, kterou PALACH označil, že o ní nic nevědí. 16.1.1969 hovořil Jan KAVAN, člen studentského parlamentu s Helenou KLÍMOVOU, redaktorkou Mladé fronty, manželkou spisovatele Ivana KLÍMY o tom, že se sám pokoušel najít členy této skupiny, což se mu však nepodařilo.

Rovněž výslechem svědků nebyla existence skupiny, o které PALACH hovořil potvrzena.

Dne 23. ledna 1969 sdělila Vlasta PROCHÁZKOVÁ z Prany 6, že sebeupálení Jana PALACHA bylo předem připravené jako demonstrace studentů. PROCHÁZKOVÁ se poznatek dozvěděla od dvou zaměstnanců redakce Zemědělských novin. Výslechem Antonína STUDNIČKY, zaměstnance zemědělských novin, který poznatek PROCHÁZKOVÉ předal, nebyla zpráva potvrzena a STUDNIČKA sám nemohl zaručit její pravdivost.

23.1.1969 byl získán agenturní cestou poznatek, že dne 20.1.1969 byl na psychiatrické klinice fakultní nemocnice UK v Praze 1, Ke Karlovu 11, uskutečněn seminář odborníků psychiatrů na téma PALACH. Tohoto semináře se zúčastnily MUDr. VOJTOVÁ a MUDr. KMUNIČKOVÁ, které jako členky psychiatrického koncilie lékařů hovořily s PALACHEM o jeho činu.

Většina lékařů, která se zúčastnila semináře na klinice, pojala podezření, zda je vůbec pravda, že byli určeni nějací další studenti k upálení. Shodli se na tom, že je to jen verze vytvořená samotným PALACHEM. Ani Dr. KMUNIČKOVÁ, která s ním vedla nejdelší rozhovor když byl při plném vědomí, se od PALACHA nedozvěděla jména dalších osob, které měly být upáleny. Přesto, že přes ní vzkázal, aby už nikdo z dalších nic podobného nedělal. Dr. KMUNIČKOVÁ se mu přímo nabídla, že zajde za tím dalším, aby mu vyřídila jeho přání. PALACH stále opakoval, že to nejde a že stačí,

když vyhlásí, aby to "dvojka již nedělala."

Seminář se dohodl na závěru, že jde odpovědně celý případ uzavřít tím, že PALACH nebyl nijak dědičně zatížen, ani duševně nemocen. Dle jejich názoru šlo u studenta zvýšeně citlivého a senzitivního.

Ani rekonstrukce činu J. PALACHA nebyla potvrzena účast dalších osob. Samotnou rekonstrukcí a výlechem svědků bylo zjištěno, že si nádobu na hořlavinu zakoupil v den spáchání činu v Potřebách pro domácnost na Poříčí, odkud odešel k benzinovému čerpadlu do Opletelovy ulice, kde si zakoupil motorový benzin a odešel ke kašně u muzea, kde čin spáchal. Během této cesty nebylo prokázáno, že by byl někým doprovázen.

Při prošetřování příčin smrti Jana PALACHA byla věnována pozornost studentům, kteří mají vztah na radikální křídlo studentské mládeže v NSR a západním Berlíně. Ani zde však nebyly zjištěny žádné poznatky, které by signalizovaly účast těchto osob, nebo účast cizích státních příslušníků na činu Jana PALACHA.

K verzi 2:

Ve směru vyloučit, nebo potvrdit tuto verzi byla věnována pozornost hlavně na zjištění osobních a rodinných vztahů PALACHA a jeho života vůbec.

Agenturní cestou bylo zjištěno, že PALACH byl členem Českobratrské církve evangelické a jezdil na církevní kázání do Libiše na českobratrskou evangelickou farmu. Dyl v úzkém styku s českobratrským evangelickým farářem z Libiše Jakubem TROJANEM, nar. 13.5.1927 v Poříčí, české národnosti, členem a sekretářem sdružení Nová orientace. PALACH před svým upálením byl v neděli 12.1.1969 na faře v Libiši na kázání. Den před svým upálením 15.1.1969 byl opět viděn v Libiši na pohřbu svého strýce KOSTOVLADSKÉHO Ferdinanda, který zemřel 11.1.1969. Po pohřbu byl PALACH na faře a dlouhou dobu hovořil s farářem TROJANEM. Druhý den se PALACH upálil.

TROJAN měl 25.1.1969 na Olšanském hřbitově proslov nad jeho rakví.

Podle dalšího poznatku, získaného agenturní cestou se konala 29.1.1969 v Praze v Jirchářích 13 schůze Svazu českého duchovenstva. Na schůzi se mimo jiné dostalo na program upálení Jana PALACHA. Na základě požadavku ostatních duchovních českobřežské církve evangelické, musel o PALACHOVI hovořit farář TROJAN, jakožto farář sboru uvedené církve, jež byl PALACH příslušníkem.

Farář TROJAN o PALACHOVI řekl, že byl členem libiškého sboru Čsbr. c. ev. Studoval 2. semestry vysoké školy ekonomické, pak přešel na filosofii, kde se věnoval dějinám. O Vánocích 1968 se zúčastnil bohoslužeb ve sboru církve Čsbr. ev., kde slyšel kázání na text: "Já jsem ..."

TROJAN k tomu dodal, že s PALACHEM mluvil. Tohoto prý velice tížila situace současné doby, zejména její zraňovala lhostejnost lidí. PALACH mu prý řekl, že je třeba lidí burcovat, abychom nepřivykali. V předvečer toho dne, kdy spáchal svůj čin, byl na pohřbu svého strýce KOSTOMLADSKÉHO. Slyšel kázání na Žid. 11 o těch, kteří šli v zaslíbení i když se nedočkali naplnění, ale bůh jim připravil místo. Všichni jsme naplnění očekáváním budoucnosti, není to marné, má to eschatologický výhled.

PALACH prý se asi cítil být osloven ve svém zápase.

TROJAN dále prohlásil: "PALACH měl velký cit pro spravedlnost, byl vždy vzrušen, když se někde dala křivda. Velice se obdivoval J.A. Kozenskému, jeho rytinu měl v koleji." Tu noc před čtvrtkem četl prý dlouho do noci knihu o velkých postavách našich dějin. Byl inspirován husovským zápasem. Obdivoval duchovní zápas a rysovat a měl vztah k revoluci. Byl neobyčejně upnut na matku a každý pátek dojížděl domů.

Farář HLADKÝ, který se rovněž zúčastnil schůze, o PALACHOVI řekl, že jeho předkové po matce byli původně Židé. Jeho praděd v době potulovanosti přestoupil k evangelictví a opustil synagogu. Matka Jana PALACHA je prý rovněž nábo-

- 10 -

žensky založené a velice často chodí na bohoslužby.

Šetřením k TROJANŮVI bylo zjištěno, že udržuje písemné i osobní styky do zahraničí, kam již několikrát vycestoval (Dánsko, Belgie, Holandsko, Švédsko, Anglie, NDR). Z pověření synodní rady Čsbr. c. ev. v Praze je členem první pracovní skupiny Konference evropských církví, dále členem evropského pracovního výboru Církve a společnost. TROJAN se ve své církevní činnosti zaměřuje hlavně na mládež, na kterou dovede nevtíravě působit svými myšlenkami. Je stoupencem spolupráce církve s tvůrčími svazy.

Nelze vyloučit, že k rozhodnutí spáchat sebevraždu dospěl PALACH právě na základě působení faráře TROJANA, který při kázání mohl u PALACHA, který byl citově a senzitivně založen vzbudit podnět k činu. Nasvědčuje tomu i pohlednicový lístek Prahy, který odeslal PALACH asi hodinu před činem svému příteli, na který se podepsal jako "Hus".

V tomto směru jsou zajímavé poznatky získané důvěrnou cestou z řad lékařů psychiatrů, kteří hodnotí čin PALACHA nejen z hlediska politického, ale i odborného. Většina z nich se shoduje v tom, že u PALACHA se objevil v minulosti osobní motiv sebevraždy. Tento osobní motiv byl přeměněn na společenský buď na základě rozhodnutí PALACHA nebo se naskýtá i možnost, že byl k němu přesvědčen cizími osobami. Tyto osoby by však musely znát PALACHA a případně jeho životní těžkosti.

V této souvislosti je poukazováno i na citové vztahy k Heleně ZAMRADNÍKOVÉ.

Šetřením k jmenované bylo zjištěno, že se znala s Janem PALACHEM od dětství. Jmenovaná je po těžké obrně, což zanechalo následky na jejím zdraví. Mezi studenty se vylučuje, že by s ní mohl PALACH udržovat užší styky, i když si to ZAMRADNÍKOVÁ mohla tak vykládat. Podle získaných poznatků měl k ní PALACH vztah spíše samaritánský a nikdy jí jako své děvče nikomu nepředstavil.

Společně se ZAHRADNÍKOVOU na pokoji ve studentské koleji bydlí i Eva BEDNARIKOVÁ, studentka FF UK v Praze, trvale bytem v Bratislavě.

BEDNARIKOVÁ byla v roce 1965 realizována v akci "SIGNÁL a spol.", za provádění šmelin. V té době se seznámila s řadou cizinců zejména z Rakouska. Je známa svým výstředním oblečením, častou návštěvou zábovných podniků a širokými styky s muži. V první polovině ledna t.r. se BEDNARIKOVÁ chlubila, že při svém řádném studiu dochází externě studovat na institut ministerstva vnitra v Hybernské ulici a po absolvování této školy bude prý poslána pracovat do zahraničí.

BEDNARIKOVÁ je velice hazké děvče. Povahově je hodnocena jako lehkomyšlné se sklonem k hysterickým scénám.

PALACH se s BEDNARIKOVOU znal a nelze vyloučit, že mezi nimi nevanikl citový vztah. Řešení dilema, které pro PALACHA vzniklo, kdy byl nucen řešit jednak svůj vztah k ZAHRADNÍKOVÉ a jednak vztah k BEDNARIKOVÉ, by mohl být i vzhledem k jeho citlivé povaze jedním z podnětů, který ho vedl k spáchání činu. K tomu by nasvědčoval i poznatek, získaný od ošetřujících lékařek, že PALACH byl od soboty již v neustálém šoku a hovořil zcela nescouvisle. Několikrát však opakoval a volal jistou Evu. Jedná se pravděpodobně o Evu BEDNARIKOVOU, která ho také v nemocnici navštívila.

K verzi III:

Ze svědecké výpovědi spolubydlícího PALACHA Jana MESZAROSE (7.5.1947) vyplynulo, že Jan PALACH pravidelně docházel na čínské velvyslanectví pro různou literaturu, jako citáty Mao-Ce-Tunga a podobně.

Byly získány seznamy studentů docházejících na čínské velvyslanectví, ve kterých se však PALACH nevyskytuje. Rovněž dalším operativním šetřením nebyla výpověď MESZAROSE potvrzena.

Rovněž získaný poznatek, že někdo z blízkých příbuzných PALACHA (děd) měl být členem sekty "Svědci Jehovovy", nebyl šetřením potvrzen.

Dále byl prověřován poznatek, že PALACH je nositelem myšlenek buddhismu a že je členem kroužku buddhismu na FF UK.

V tomto směru bylo provedeno agenturně operativní pro-
věření poznatku s negativním výsledkem. Buddhismus na fakultě
zaznamenán nebyl a nemá o něm vědomost ani vyučující orienta-
listiky FF UK.

Z dosud získaných operativních a vyšetřovacích materiá-
lů je možno se klonit k verzi, že PALACH spáchal sebevraždu
upálením bez cizí pomoci, z vlastního rozhodnutí. I když nel-
ze vyloučit, ale spíše potvrdit, že na jeho rozhodnutí měly
nepřímý vliv i jiné osoby a skutečnosti (viz farář TROJAN
svým kázáním a rozhovory, vybičování nacionálního citění
sdělovacími prostředky, které musely na něho jako stoupence
Československé církve evangelické silně působit a konečně nel-
ze vyloučit ani citovou krizi ve vztahu ZAHRAVNÍKOVÁ-BEDNARI-
KOVÁ.

Rovněž Správa vyšetřování VB přesto, že do případu
provedla přes 120 svědeckých výslechů, nemůže potvrdit, že
sebevražda PALACHA byla organizovaná.

njr. Slabý